

Beslutningsforslag nr. B 16. Fremsat den 5. november 1981 af Annelise Gotfredsen (KF), Dyremose (KF), Poul Schlüter (KF), Arne Christiansen (V), Christophersen (V) og Ivar Hansen (V)

Forslag til folketingsbeslutning

om en lovgivning vedrørende Dansk Olie & Naturgas A/S (D.O.N.G. A/S)

Folketinget pålægger regeringen at fremsætte lovforslag vedrørende Dansk Olie & Naturgas A/S, som fastlægger rammerne for selskabets virksomhed således, at selskabet

underkastes samme parlamentariske kontrol, som andre statsforetagender normalt er underkastet.

Bemærkninger til forslaget

Der findes ikke nogen lovgivning, der har til formål at fastlægge D.O.N.G.s struktur og virksomhed. D.O.N.G. har som følge heraf udviklet sig uden nogen fast målsætning. Resultatet er blevet, at store statslige midler administreres uden om den sædvanlige parlamentariske kontrol. Denne situation er en følge dels af det lovmæssigt svage grundlag, dels af D.O.N.G.s stilling som aktieselskab.

Da denne situation er i strid med dansk forfatningsmæssig tradition, er det efter forslagsstillernes opfattelse nødvendigt, at regeringen fremsætter lovforslag med de i dette forslag nævnte formål. Kun herigennem kan det sikres, at folketinget får indseende med en hastigt voksende del af statens virksomhed.

1. Grundlaget for D.O.N.G. A/S' virksomhed

D.O.N.G. A/S' virksomhed foregår hovedsagelig inden for følgende tre områder:

I

Handelsministeriet har den 12. juni 1979 meddelt D.O.N.G. A/S »eneret til at indføre, forhandle, transportere og oplagre naturgas«.

Denne bevilling er givet med hjemmel i lov nr. 294 af 7. juni 1972 om naturgasforsyning.

Ved lov nr. 232 af 8. juni 1979, anlægslov for naturgasforsyning, bemyndigedes handelsministeren til af statskassen at udvide den ansvarlige kapital i D.O.N.G. A/S »helt eller delvis i form af udvidelse af aktiekapitalen, med et beløb af 865 mill. kr.«.

II

Handelsministeriet har den 29. august 1978 meddelt D.O.N.G. A/S »eneret til at efterforske og indvinde geotermisk energi«, jfr. bekendtgørelse nr. 490 af 7. september 1978.

Denne bevilling er givet i henhold til lov nr. 181 af 8. maj 1950 om efterforskning og indvinding af råstoffer i kongeriget Danmarks undergrund. Denne lov er nu ophævet og erstattet af lov nr. 293 af 10. juni 1981 om anvendelse af Danmarks under-

grund. I denne lovs § 8 er bestemt, at det i tilladelser efter § 5 (til enerettigheder) kan fastsættes, at staten eller et »af staten ejet selskab på nærmere angivne vilkår skal have ret til at indtræde i den af tilladelsen omfattede virksomhed«.

III

Med efterfølgende grundlag i lov om statens deltagelse i olieforbrug, lov nr. 106 af 11. marts 1981 startede D.O.N.G. A/S import af råolie ved direkte aftaler med udenlandske leverandører (en 2½-årig kontrakt med det saudi-arabiske selskab Petromin om køb af 1 mill. tons råolie om året).

For begge de to eneretsbevillinger er det karakteristisk, at de er meddelt i henhold til love, som synes at forudsætte, at bevillinger meddeles eksisterende (udenlandske) specialfirmaer, således at den danske stats opgave forudsættes at være af tilsynsmæssig art.

Herom kan nærmere oplyses:

Ad I

Handelsministeriet har ved bevilling af 12. juni 1979 meddelt D.O.N.G. A/S »eneret til at indføre, forhandle, transportere og oplagre naturgas«. Denne bevilling er givet »i henhold til lov nr. 294 af 7. juni 1972 om naturgasforsyning«, se handelsministeriets bekendtgørelse nr. 269 af 18. juni 1979. Energiministeren har i sit svar af 9. juli 1980 på spørgsmål nr. 81 fra folketingets energipolitiske udvalg oplyst, at denne eneret er meddelt i henhold til anlægslov for naturgasforsyning nr. 232 af 8. juni 1979. Denne oplysning er forkert. Anlægsloven giver alene handelsministeren bemyndigelse til at udvide driftskapitalen i D.O.N.G. A/S med 865 mill. kr., men giver ikke hjemmel for udstedelsen af bevilling, jfr. ovenfor.

Den lov, der således er grundlaget for bevillingen, er lov nr. 294 af 7. juni 1972 om naturgasforsyning. Denne lov er udformet som en bemyndigelse for handelsministeren til at meddele eneretsbevilling på betingelse af, at staten opnår fornødent tilsyn m. v., og forudsætter således efter sit ind-

hold, at bevilling meddeles (udenlandske) eksisterende firmaer, som selv er i stand til at forstå den virksomhed, loven omfatter, men alene bør underkastes kontrol.

Det fremgår af selve bevillingen (se bekendtgørelsen af 18. juni 1979), at den er formuleret, som om der var tale om et »fremmed« selskab. Bevillingens indhold er således stort set at give handelsministeren hjemmel til tilsyn med bevillingshaverens virksomhed, men i øvrigt byggende på den forudsætning, at de tekniske og forretningsmæssige dispositioner træffes af bevillingshaveren (D.O.N.G. A/S).

Ad II

Handelsministeriets *bevilling af 29. august 1978 om eneret til at efterforske og indvinde geotermisk energi* er (se handelsministeriets bekendtgørelse nr. 490 af 7. september 1978) meddelt i henhold til lov nr. 181 af 8. maj 1950 om efterforskning og indvinding af råstoffer i kongeriget Danmarks undergrund. Denne lov har samme forudsætning som den ovenfor nævnte lov af 1972 om naturgasforsyning, og bevillingen af 29. august 1978 er også en »traditionel« bevilling med hjemmel for tilsyn med bevillingshaverens virksomhed, men således at tekniske og foretningsmæssige dispositioner principielt træffes af bevillingshaveren (D.O.N.G. A/S), og således at bevillingshaveren betaler en procentuel beregnet afgift af sin årlige nettofortjeneste.

2. Kapitalgrundlaget

Indtil lov nr. 232 af 8. juni 1979, anlægslov for naturgasforsyning, fandtes ingen lov, der direkte omtalte D.O.N.G. A/S. Kapitalgrundlaget er tilvejebragt ved i alt seks bevillinger, meddelt af folketingets finansudvalg:

Aktstykke nr. 256 af 8. februar 1972 (stiftelse af et aktieselskab bl. a. med henblik på at efterforske mulighederne for naturgasforsyning) – bevilling meddelt til stiftelse af et aktieselskab med en kapital på 5 mill. kr.

Aktstykke nr. 120 af 30. november 1976 – bevilling til forhøjelse af aktiekapitalen med 10 mill. kr. til 15 mill. kr.

Aktstykke nr. 622 af 16. september 1977 – bevilling til forhøjelse af aktiekapitalen med 10 mill. kr. til 25 mill. kr.

Aktstykke nr. 87 af 11. november 1977 (vedrørende geotermisk energi) – bevilling meddelt til at forhøje aktiekapitalen med 30 mill. kr. til 55 mill. kr.

Aktstykke nr. 454 af 17. maj 1978 – bevilling til at forhøje aktiekapitalen med 20 mill. kr. til 75 mill. kr.

Aktstykke nr. 478 af 23. maj 1978 – bevilling til forhøjelse af aktiekapitalen med 7 mill. kr. til 82 mill. kr.

Herefter er handelsministeren ved *lov af 8. juni 1979, anlægslov for naturgasforsyning*, bemyndiget til at udvide aktiekapitalen med 865 mill. kr., dvs. til 947 mill. kr.

Endvidere har finansudvalget givet tilslutning til *statslige garantier*. Af aktstykke nr. 328 af 28. marts 1980 fremgår således, at energiministeriet anmoder om finansudvalgets tilslutning til i finansåret 1980 at udvide den revolverende statsgaranti på indtil 200 mill. kr. til D.O.N.G. A/S, således at energiministeriet afgiver garanti af statskassens midler for lån indtil 1 mia kr. »optaget af Dansk Olie & Naturgas A/S eller dets datterselskab«. Denne ansøgning blev tiltrådt 18. april 1980 af flertallet i finansudvalget (socialdemokratiet, socialistisk folkeparti, det radikale venstre og Danmarks retsforbund).

3. Lovgrundlag

Forslagsstillerne finder det bemærkelsesværdigt, at der ikke findes nogen lov, der nærmere fastlægger karakteren af D.O.N.G. A/S' virksomhed samt den parlamentariske og regnskabsmæssige kontrol af selskabet. D.O.N.G. A/S er kun nævnt ved navn i to love, der begge *alene* vedrører *kapitalgrundlaget*, nemlig (a) anlægslov om naturgasforsyning af 8. juni 1979, som bemyndigede handelsministeren til at udvide den ansvarlige kapital i D.O.N.G. A/S med et beløb på 865 mill. kr., og (b) lov nr. 291 af 10. juni 1981 om etablering og benyttelse af en rørledning til transport af råolie og kondensat, som bemyndigede energiministeren til at udvide D.O.N.G. A/S' aktiekapital med 1 mill. kr. (og yde garantier for lån).

Der findes derfor ingen lov, som tager stilling til, hvilke funktioner D.O.N.G. A/S skal have. Dette er udelukkende fastlagt gennem finansudvalgets tiltræden af diverse ansøgninger og gennem handelsministerens udnyttelse af den beføjelse, der er tillagt ham til at meddele bevillinger i henhold til loven om naturgasforsyning af 7. juni 1972 og lov om efterforskning og indvinding af råstoffer i kongeriget Danmarks undergrund af 8. maj 1950.

4. Nuværende struktur

D.O.N.G. A/S er i princippet stillet på samme måde som de bevillingshavere, der for de to nævn-

te love forudsættes som bevillingshavere, dvs. opbygget som et privat aktieselskab. Selskabet ledes således af en bestyrelse og aktionærerne. Denne bestyrelse er i dag udelukkende sammensat af ledende embedsmænd fra de berørte ministerier.

Formelt kan energiministeren således kun påvirke D.O.N.G. A/S' beslutninger gennem valg af bestyrelsesmedlemmer på den ordinære generalforsamling, men reelt – også udadtil – optræder energiministeren i alle henseender som »tegnende« D.O.N.G. A/S

Monopoltilsynet har, jfr. monopoltilsynets meddelelse af 1981, s. 253–54, »fastslået, at D.O.N.G. A/S er omfattet af monopolloven i det omfang, selskabets prisforhold og erhvervsudøvelse ikke i henhold til særlig lovhjemmel er bestemt eller godkendt af det offentlige«. Monopoltilsynet betragter således D.O.N.G. A/S som en *privat* erhvervsvirk-

somhed og anfører som sin begrundelse herfor:

»Det afgørende er, at det offentlige ikke har en sådan bestemmende indflydelse på virksomhedens dispositioner, at de samfundsmæssige hensyn, der varetages af monopolloven, er sikret tilgodeset, og at der ikke er ankeadgang til overordnede politiske myndigheder.«

5. Den selskabsretlige struktur

Denne struktur fører til, at D.O.N.G. A/S ledes af en bestyrelse, som alene vil varetage bestyrelsens medlemmers *personlige* overbevisning om driften, og uden at de tilsynsførende myndigheder gennem bevillingen har andre beføjelser end de tilsynsmæssige, der *normalt* er et led i meddelelsen af bevillinger til udenforstående private forretningsforetagender (se ovenfor).